

Dorixona Moychechagi “Chamomilla Officinalis” – An’anaviy Tibbiyotda Va Stomatologiyada Istiqbolli Manba

Oydina Zarifovna Orziyeva¹

Аннотация: Kirish. Dorivor o’simlikning foydali xususiyatlarini to’plash va tahlil qilish yangi farmakologik faollikka ega dori shakllarini yaratish uchun asosdir. Biz o’rganayotgan dorivor o’simlik dorixona moychechagi qadim zamonlardan buyon an’anaviy tibbiyotda ishlatilgan. Bugungi tibbiyot va farmatsevtika tadqiqotda aniqlikni talab qiladi.

Tadqiqot materiallari va usullari. Ushbu maqolaning materiallari stomatologiyada istiqbolli vosita sifatida ishlatiladigan dorixona moychechagi haqidagi manbalarni ko’rib chiqishdir.

Kalit so’zlar: dorixona moychechagi, stomatologiya, dori shakllari.

Asosiy qism. Dorixona moychechagi “chamomilla officinalis» - an’anaviy dorivor o’simlik o’zining keng qo’llanilishini topdi, u hali ham tibbiyotning turli sohalarida qo’llaniladi. Yallig’lanishga qarshi va mikroblarga qarshi ta’siri tufayli u stomatologik amaliyotda ham qo’llanilishini topdi. Tish plyonkalari og’iz bo’shlig’ining turli kasalliklarini davolashda qo’llaniladigan istiqbolli dori shaklidir. Ular turli xil farmakoterapevtik guruhlarning dori-darmonlarini birlashtirish qobiliyati, lokalizatsiya va uzoq muddatli ta’sir, portativlik va turli yoshdagi bemorlar, shu jumladan bolalar uchun qulaylik kabi bir qator afzalliklarga ega [1].

Shuningdek, stomatologik amaliyotda ishlatiladigan boshqa dori shakllari tarkibida dorixona moychechagi tarkibiy qismlarining mavjudligi tufayli istiqbolli shakl hisoblanadi. Ushbu sharhda biz dorivor o’simlikni dori shakllarining tarkibiy qismi sifatida ishlatilgan ba’zi mualliflarning dorixona moychechagi bilan bog’liq ishlarini ko’rib chiqamiz. Farmakologik xususiyatlarini o’rganish va yangi dori shakllari va dori-darmonlarni ishlab chiqarish uchun biz har yili institutimizning farmatsevtik yer uchastkasida dorivor o’simliklarni madaniy ravishda o’stiramiz. Bunga parallel ravishda biz mualliflarning asarlarini ko’rib chiqamiz.

A.M. Sampiyev, A.V. Bepalova, E.B. Nikiforova tavsiflariga ko’ra, tish plyonkalarining ijobiy xususiyatlari, ayniqsa, yallig’lanish jarayonlari va og’riqning mavjudligi bilan tavsiflangan og’iz bo’shlig’i kasalliklarini davolash uchun dori-darmonlarni ishlab chiqishda foydalidir. Bunday kasalliklarga, xususan, bolalik davrida yuzaga keladigan ba’zi tish muammolari, masalan, tishlarni tishlash va olib tashlash, tishlarning parchalanishi va boshqalar kiradi. Kombinatsiyalangan dori vositalaridan foydalanish mahalliy va uzoq muddatli yallig’lanishga qarshi va og’riq qoldiruvchi ta’sirga erishishga imkon beradi, bu ularni ushbu kasalliklarni davolash uchun oqilona tanlovidir [1].

Tadqiqotning birinchi bosqichida anestetik va yallig’lanishga qarshi ta’sirni ta’minlaydigan stomatologik plyonkalarni ishlab chiqish uchun dorivor komponent tanlandi. Trimekain anestetik sifatida tanlangan bo’lib, u kuchli lokal og’riq qoldiruvchi ta’sirga ega bo’lib, boshqa anestetiklarga qaraganda nojo’ya ta’sirlar xavfi sezilarli darajada kamayadi. Bu, ayniqsa, bolalar amaliyotida qo’llaniladigan dorilar uchun juda muhimdir [9].

Yallig’lanishga qarshi ta’sirga erishish uchun plyonkalar tarkibiga dorixona moychechagi gullaridan biologik faol moddalar kompleksini kiritish taklif qilindi. Ushbu dorivor o’simlik xom ashyosi yallig’lanishga qarshi, antiseptik, analgezik va boshqa ijobiy dorivor xususiyatlari tufayli tibbiy

¹ Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti

amaliyotda keng tarqalgan. Bundan tashqari, u hatto eng erta yoshdagi bolalarda ham foydalanish uchun xavfsizdir [6].

Issiq tozalangan suvdan foydalanganda moychechak gullaridan biologik faol moddalarni olish uchun ekstraktor sifatida olingan mahsulotning xavfsizlik talablari, uni bolalar dozalash shakli tarkibida qo'llash va moychechak gullarining kimyoviy tarkibi to'g'risidagi ilmiy ma'lumotlar hisobga olindi. Muhim biologik faol moddalardan biri flavonoidlardir va ularni olish uchun odatda etil spirti ishlatiladi. Biroq, ishlab chiqilayotgan dozalash shaklining xavfsizlik talablari tufayli, ekstraktorning qoldiq mavjudligi sababli spirtidan foydalanish maqsadga muvofiq emas deb topildi. Natijada, moychechak gullaridan biologik faol moddalarni olish uchun turli xil tabiatdagi biologik faol moddalarni, shu jumladan flavonoidlarni samarali ravishda ajratib olishga qodir bo'lgan issiq tozalangan suv ishlatilgan [1].

Ekstraktsiya usulini tanlash jarayonida moychechak gullarining kimyoviy tarkibining xususiyatlari va qayta tiklash usuli taklif qilingan usulga qo'yiladigan talablar hisobga olindi. Tadqiqotlar natijasida trimekain va moychechak gullaridan suvli ajratma olishni o'z ichiga olgan anestetik va yallig'lanishga qarshi ta'sir ko'rsatadigan stomatologik plyonkalarining tarkibi va texnologiyasi taklif qilindi. Moychechak gullaridan suvli ekstraktsiyani olishning eng yaxshi usuli bu tozalangan issiq suv bilan uch bosqichli rematseratsiya bo'lib, flavonoidlar miqdorining 70% dan ortig'ini asl dorivor o'simlik materiallaridan ajratib olish imkonini beradi [1].

Xulosalar. Amalga oshirilgan ishlar asosida shuni aytish mumkinki, dorixona moychechagi kelajakdagi tadqiqotlarimiz uchun istiqbolli manba va bu dorivor o'simlikni an'anaviy tibbiyotda mashhur qiladi. Bizning vazifamiz, tadqiqotimiz ob'ekti asosida bugungi kunda og'iz bo'shlig'i kasalliklari va kelajak avlodlarimiz uchun dori shakllarini ishlab chiqishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Сампиев А.М. Современное состояние исследований в области создания стоматологических пленок / А.М. Сампиев, Е.Б. Никифорова, А.В. Соповская // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – №3–2. – С. 293–297.
2. Самадов Б. Ш., Жалилова Ф. С., Жалилов Ф. С. ХИМИЧЕСКИЙ СОСТАВ ПЛОДЫ “МOMORDICA CHARANTIA L” ВЫРАЩЕННОГО В УСЛОВИЯХ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної internet-конференції «Сучасні досягнення фармацевтичної технології». Харків, НФаУ. Редакційна колегія. – 2021. – С. 3-7.
3. Б.Ш. Самадов, Ф.С. Жалилова, Ф.С. Жалилов, Н.А. Муродова., Фармакологическая свойства и химический состав лекарственного растительного сырья “Momordica Charantia L”. Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції. Харків, НФаУ, 2020. С. 426-430.
4. Самадов, Б. Ш., Жалилова, Ф. С., Жалилов, Ф. С., & Муродова, Н. А. (2020). ФАРМАКОЛОГИЧЕСКАЯ СВОЙСТВА И ХИМИЧЕСКИЙ СОСТАВ ЛЕКАРСТВЕННОГО РАСТИТЕЛЬНОГО СЫРЬЯ “MOMOR-DICA CHARANTIA L”. Новый день в медицине. Научно-реферативный, духовно-просветительский журнал, 1, 29.
5. Дубинина, Н. В., Дубініна, Н. В., Самадов, Б. Ш., Тищенко, І. Ю., & Тищенко, І. Ю. (2020). Перспективы использования лекарственного сырья момордика харанция для создания новых лекарственных средств.
6. Корсун В.Ф. Фитотерапия: традиции российского травничества / В.Ф. Корсун, Е.В. Корсун. – М.: Эксмо, 2010. – С. 637–725.
7. Samadov, B. S., & Dubinina, N. V. (2016). Characteristics and trends of epidemic of hepatitis C in Uzbekistan and Ukraine.

8. Орзиева О. ФАРМАКОЛОГИЧЕСКАЯ СВОЙСТВА СИМЕТИКОНА ПРИМЕНЯЕМЫЕ В ГАСТРОЭНТЕРОЛОГИИ //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 212-219.
9. Шарипова М. З., Орзиева О. З. СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ КАРИЕСА ЗУБОВ //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 90-97.
10. Zarifovna S. M., Zarifovna O. O. MODERN METHODS OF DENTAL CARIES TREATMENT //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 98-104.
11. Шарипова О. З., Мелибоева Ш. Ш., Мусаева Д. М. Инновационные методы обучения в медицинском образовании не отрицают традиционные //Новый день в медицине, (2). – 2020. – Т. 30.
12. Орзиева О. ЗНАЧЕНИЕ “TARAXACUM OFFICINALE WIGG” ПРИ ЛЕЧЕНИЕ ХРОНИЧЕСКИХ БОЛЕЗНЕЙ //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 5 Part 3. – С. 77-83.
13. Orzieva O. TARAXACUM OFFICINALE WIGG AN'ANAVIY TABIBIYOTDA SURUNKAL KASALLIKLARNI DAVOLASHDAGI AHAMIYATI //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 30-37.
14. Orzieva O. Z. Pharmacological Properties of the Hepatoprotector" Gepanorm" //INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH SYSTEMS AND MEDICAL SCIENCES. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 69-72.
15. Zarifovna O. O. Remedy for Correcting Symptoms of Excessive Gas in the Intestines //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 73-76.

